

Proučevanje javnomnenskih procesov glede na neko posebno, retorično razsežnost, ni le teoretsko relevantno, temveč zmore obilno prispevati tudi k plodnejšim rekonstrukcijam javnega življenja. Takšna zastavitev pa žal še čaka blesteče izpeljave; v tem smislu se knjiga *Vernacular voices* ponuja kot nedokončana misel, kot nagovor, ki so ga prekinila glasna vprašanja prisotnega občinstva. Zanimivo bo videti, kakšno bo nadaljevanje razprave...

Maša Komavec

**Alan P. Merriam: Antropologija glasbe. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče - Zbirka Spekter, 2000
4.968 SIT, 285 strani (ISBN 961-6294-19-9)**

“Etnomuzikologija vključuje veliko več kot le strukturalno analizo glasbenega zvoka, kajti glasba je človeški pojav in jo ustvarjajo ljudje za ljudi ter obstaja in deluje v družbenih okoliščinah” je ena od misli, večkrat v različnih kontekstih in različicah podana skozi knjigo Antropologija glasbe, ki je dobila svoj prevod tudi v slovenščini. Morda bo publikacija vzpodbuda za bodoče plodnejše prevajanje tujih etnomuzikoloških velikanov v domač jezik, saj vsaka takšna knjiga, ki jih je v našem prostoru premalo, pomeni še kako dobrodošlo prevetritev pri nas včasih že kar preveč ustaljene, raziskovalne in miselne etnomuzikološke prakse.

Merriamova Antropologija glasbe še danes, po skoraj štirih desetletjih od izida, predstavlja zanimivo in sila uporabno čtivo, tako za preučevalce glasbe kot nedvomno tudi za tiste, ki želijo zvedeti o glasbi in njenemu raziskovanju nekaj več, saj gre objektivno za eno od najvplivnejših etnomuzikoloških publikacij, izdanih po leto 1950. Je pač eno tistih del, ki jih je vredno prebrati večkrat, saj zmore vsakič znova navdušiti pri odkrivanju česa novega.

Tako je mogoče v delu najti tako nasvete kot razlage, zakaj in kako se odpraviti na teren, kakšne so možnosti raziskovalčevega terenskega dela in opazovanja, kot tudi sijajen “priročnik” za vse, ki jih zanima način raziskovanja zvoka samega, ali socialnega, psihičnega in verbalnega vedenja, ali odnosi in pojmovanja med glasbeniki in poslušalstvom. Razčlenjeni in poudarjeni so socialni in kulturni posredniki pri obravnavi skladateljev, glasbenikov in njihovem občinstvu kot pri snovi, ki jo uporabljajo, torej zvoku in iz njega nastali glasbi ter spremljajočih besedilih. Po-sredniki so obravnavani tudi v procesih kot je ustvarjanje, učenje, akulturacija, poimenovanje glasbenih pojmov, postavljanje estetskih meril, ... saj, kot je zapisal avtor: *“Ni veliko kulturnih elementov, ki bi dopuščali možnost izražanja čustev, zabave, komunikacije, itn. v takem obsegu kot glasba.”*

Čeprav je Merriamovo terensko raziskovanje obsegalo večinoma raziskovanje med nepismenimi ljudstvi v petdesetih letih, med Ploskoglavci v severnoameriški Montani, ter v šestdesetih in sedemdesetih letih med afriškimi Basongi in Bashi, se je ukvarjal tudi z jazzom, ameriško ter afro-karibsko glasbo. Vse skupaj pa je izredno lucidno uporabljal pri razreševanju teoretičnih in konceptualnih problemov, ki so verjetno njegov največji prispevek k etnomuzikološki vedi in pri katerih je poudarjal, da naj bi služili boljšemu razumevanju glasbe kot svetovnega človeškega pojava. Svoje zapiske in razmišljanja je objavil v več sto publikacijah, še eno vplivnejših “vzorčnih” knjig predstavlja *Ethnomusicology of the Fleathead Indians*.

Antropologija glasbe obsega tri glavne sklope, začenši z *Etnomuzikologijo*, sestavljeno iz *Proučevanje etnomuzikologije*, *Na poti k teoriji etnomuzikologije* ter *Metode in tehnike*. Drugi sklop *Glasbeni pojmi in vedenje* vsebuje *Temeljne pojme*, *Sinestezijo in medčutne modalnosti*, *Telesno in verbalno vedenje*, *Družbeno vedenje glasbenikov*, *Učenje* ter *Skladateljske procese*. Zaključuje pa s tretjim *Vprašanja in odgovori*, v katerem so nanizane teme: *Proučevanje besedil pesmi*, *Rabe in funkcije*, *Glasba kot simbolno vedenje*, *Estetika in odnosi med umetnostmi*, *Glasba in kulturna zgodovina* in *Glasba in kulturna dinamika*.

Kakšna je vsebina poglavij? Merriam nam v knjigi razgrne zgodovino vede ter naloge, cilje in odgovornosti etnomuzikologov. Ukvarja se z razliko med umetnostjo in znanostjo, ki je pri preučevanju glasbe velikega pomena - s katerih stališč in s kakšnimi metodami je mogoče preučevati glasbo in vse, kar je z njo povezano. Kako lahko glasba prispeva k rekonstrukciji kulturne zgodovine? Kakšna je vloga etnomuzikologa v družbi? Kaj etnomuzikologija kot veda želi doseči in kako te želje uresničiti? Pri tem postavlja čisto konkreten raziskovalni model; pri razcepljanju vprašanj kritično postavlja predpostavke in opozarja na zagate, ki se znajo etnomuzikologu pripetiti. Razlikuje med terensko tehniko in terensko metodo. Vmes najdemo izredno koristne nasvete, kot je npr. ta, da naj bo metodologija in cilj jasen, raziskava pa praktično izvedljiva, saj zahteva od raziskovalca preveč časa in truda, da ne poskrbel za to, da bo tudi aplikativna.

V knjigi se ukvarja z glasbeno analizo in zvočno transkripcijo ter poda različne poglede na slednjo. Razdeljuje vidike proučevanja materialne glasbene kulture, razpravlja, kako se v zvok vključuje besedilo in kaj je mogoče razbrati iz njega. Razlaga, kakšne so glasbene kategorije in kakšna je raba in funkcija glasbe - se ta sploh razlikuje po različnih družbah in kako je z glasbo v razmerju z drugimi vidiki kulture. Kakšna je vloga glasbe v določeni družbi, kot ustvarjalna kulturna dejavnost, ter kaj glasba v teh družbah sploh je. Kako obravnavati glasbeni talent in koliko tega družba premore. Ugotavlja, kakšno vlogo imajo skladatelji v družbah in od kje človeku želja po muziciranju. Zanima ga, kako se v družbah urejuje lastništvo in avtorstvo te oblike duhovne kulture. Izjemno zanimive so primerjave, kako človeštvo po različnih družbah in po socialnih, družbenih slojih glasbo doživlja, pojmuje in poimenuje; kakšno vlogo igrajo pri glasbenem izvajanju in poslušanju čustva; kako se človek pri proizvajanju zvoka obnaša. Merriam predstavlja različna merila za dobrega "muzikanta" in se sprašuje, kje so meje profesionalizma. Temu ob bok pa pregleduje v različnih družbah, kako učiti in naučiti. Ali nastajajo nova glasbena dela v vseh družbah podobno? Kako lahko organiziranost ansambla in pesemska besedila marsikaj povedo o družbi in kakšno funkcijo imajo? Kakšen simbolni jezik uporablja glasba, kaj vse lahko sama simbolizira in kako ta simbolizem obravnavati?

Argumenti in teze, ki jih postavi, so nedvomni, podkrepjeni s praktičnimi primeri iz (njegovega) terenskega raziskovanja; ob tem pa ne pozabi na druge raziskovalce, ki so svoja življenjska poslanstva opravljali na različnih koncih tretjega sveta, med večinoma nepismenimi družbami. Zapisani so na končnem seznamu, dolgem nič manj kot 18 strani.

V nekaterih primerih so kot ilustracija določenih postavljenih definicij prikazane tudi moderne zahodnoevropske in ameriške družbe ter njihovi glasbeniki in glasba, predvsem iz sveta jazza, bluesa in rocka, kar nazorno kaže, da je pri raziskovanju pomembna metoda, ne glede na to, na kakšno ciljno skupino jo apliciramo.

Kljub temu, da nekateri primeri vsebujejo stališča 60.-ih let (in starejših obdobij) in je danes marsikatero takratno stališče preseženo, je knjiga še vedno izjemno aktualna. Alan P. Merriam je v Ameriki prispeval k temu, da je tudi po njegovi zaslugi etnomuzikologija postala upoštevana veda v izobraževalnih ustanovah. Delo Antropologija glasbe je vplivala in bo brzkone še naprej vplivala na razmišljanja in razvojne poti etnomuzikologije - s tem prevodom bo dostopnejša širšemu krogu bralstva tudi pri nas.